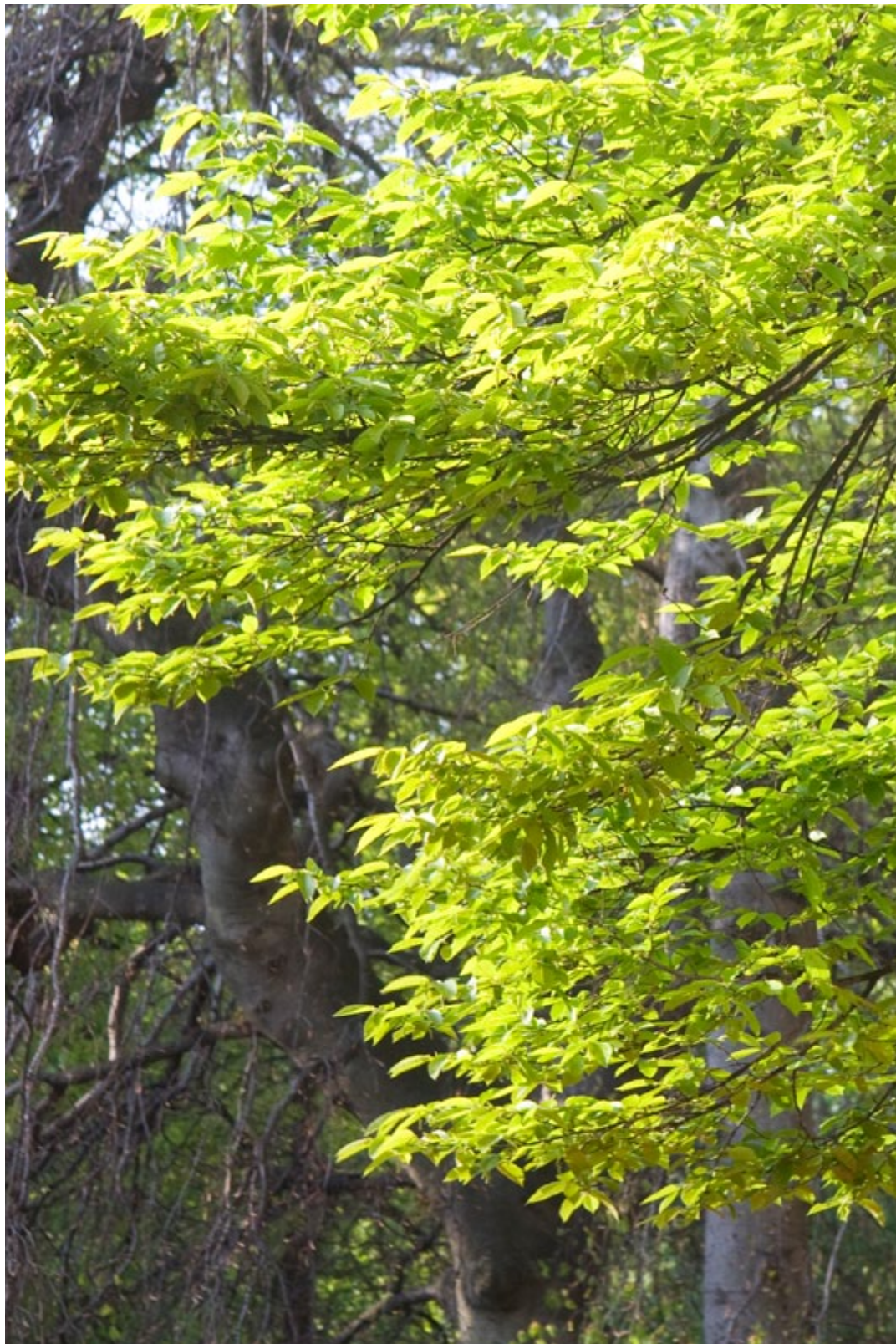

Dostrzegacz Biblioteczny

Pismo informacyjne Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

nr 2
(114)
2024

Redakcja

Paweł Kordybacha (red.)

Lidia Głębińska (sekr. red.)

Joanna Chapska

Nina Dąbrowska

Kamila Rudnicka

Paweł D. Znamierowski

Redakcja zastrzega sobie prawo do wyboru materiału, opracowania redakcyjnego i adyustacji tekstu.

email: dostrzegaczbiblioteczny@wbp.lublin.pl

telefon: 81 528 74 21

ISSN 1732-4823

Spis treści

Projekt „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Krasnymstawie	3
Literackie SPA w Bychawie	5
Tydzień Bibliotek w ChBP	7
Klub Dobrej Muzyki OK!Boomer: łączymy pokolenia w świecie dźwięków. Cz. 2	9
Ciekawostki archiwalne – wybrana dokumentacja znajdująca się w archiwum zakładowym Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie	11
Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica”	13
Z cyklu czasopisma lokalne i regionalne . „Rocznik Tomaszowski”	16
Małgorzata Podniesińska Lubelski Bibliotekarz Roku 2023 Finalistka Ogólnopolskiego Konkursu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Bibliotekarz Roku 2023	18
Wawrzyny Pawła Konrada wręczone po raz osiemnasty	19
Nierozłączne Komendantki	22

Okładka fot. Paweł D. Znamierowski

Projekt „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Krasnymstawie

Luty 2022 roku niezmiennie będzie kojarzony z agresją rosyjską na Ukrainę. Udzielona pomoc milionom migrantów przekraczających naszą wschodnią granicę, pokazała jak wspaniale Polacy potrafią się zmobilizować. Wsparcie to dotyczyło i nadal dotyczy nie tylko sfery materialnej, obejmuje również wiele aspektów natury psychicznej czy edukacyjnej.

Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI) – polska organizacja wspierająca czytelnictwo i biblioteki, zauważając ogrom potrzeb w tym zakresie, zaproponowała ogólnopolski program edukacyjno-społeczny pod hasłem „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni”, który skierowany jest do osób przybyłych z Ukrainy. Program ruszył w maju 2022 roku, obejmując swoim zasięgiem 20 bibliotek pilotażowych, jednak już w styczniu następnego roku, w drugiej edycji programu uczestniczyło 31 placówek. W ich gronie, jako jedna z trzech w województwie lubelskim, znalazła się Miejska Biblioteka Publiczna w Krasnymstawie, która na ten cel otrzymała dofinansowanie w wysokości 28 910 zł. FRSI we współpracy z międzynarodową organizacją humanitarną działającą na rzecz poprawy jakości życia dzieci „Save the Children International”, postawiła sobie za cel zapewnienie wsparcia dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym narodowości ukraińskiej. Obszary działań dotyczyły umożliwienia kontynuacji nauki online w rodzimych placówkach, adaptacji do polskiej szkoły w celu zintegrowania się z naszą społecz-

nością. Poza tym skupiono się na uczestnictwie w zajęciach języka polskiego oraz różnorodnych formach zajęć rozwojowych prowadzonych w bibliotekach.

Krasnostawska biblioteka wyszła z szeroką propozycją działań realizowanych przez 6 miesięcy trwania projektu, zapewniając uczestnikom poszerzenie wiedzy i umiejętności, dobrą zabawę oraz na-

wiązanie relacji z polskimi rówieśnikami. Dzieciom w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym dedykowane były cotygodniowe zajęcia plastyczne. Wykorzystywano różnorodne techniki oraz materiały, by pobudzić kreatywność, zdolności manualne, otworzyć umysł do wyrażania siebie i swoich przeżyć w pracy twórczej. Odbywały się też zajęcia ruchowe, wzbogacone elementami muzyki, teatru ruchu oraz zabaw, z wykorzystaniem zestawu animacyjnego TeamUp. Warsztaty były nie tylko swobodną zabawą, dotykały również aspektu emocji i obciążeń związanych z doświadczeniem uchodźstwa.

Dzieci zwiedziły także Centrum Charytatywne „Caritas” w Krasnymstawie, gdzie poznały specyfikę zawodu fizjoterapeuty i zapoznały się z różnymi zabiegami przywracającymi sprawność ciała po przebytych urazach lub chorobie. Nowatorską propozycją wywołującą wiele emocji wśród najmłodszych, były zajęcia z robotyki, które polegały na sterowaniu edukacyjnymi robotami Photon za pomocą tabletów oraz na nauce programowania.

Ofertą *stricto* edukacyjną, polegającą na udzieleniu wsparcia w realizacji programu nauczania szkoły ukraińskiej, ale również w odrabianiu lekcji w polskiej szkole, były zajęcia Cyfrowego Centrum Edukacji. Dwa razy w tygodniu, przez dwie godziny, dzieci pod opieką zatrudnionego w tym celu edukatora pochodzenia ukraińskiego, jednocześnie dobrze posługującego się językiem polskim, miały możliwość uzyskania pomocy w nauce. Ten rodzaj zajęć adresowany był do uczniów przybyłych z Ukrainy.

Dorosłym Ukraińcom przebywającym na terenie miasta Krasnystaw, Biblioteka zapewniła cotygo-

dniowe zajęcia języka polskiego określone mianem „Kawiarenka Języka Polskiego”. Kurs miał swobodną i przyjazną formułę, opierał się na kursach internetowych z udziałem instruktora świetnie posługującego się językami polskim i ukraińskim. Koleżeńska, „kawiarniana” atmosfera sprzyjała nawiązywaniu relacji i dzieleniu się doświadczeniami. Tutaj narodził się pomysł zorganizowania „Kiermaszu Kuchni Ukraińskiej”. Panie uczęszczające na kurs językowy, zaprezentowały specjały kuchni kraju swego pochodzenia, czym zdobyły zainteresowanie i uznanie mieszkańców naszego miasta. Kiermasz odbył się na krasnostawskim Rynku tuż przed Świętami Wielkanocnymi, co sprzyjało wzajemnemu poznawaniu zwyczajów, a tym samym integracji kulturowej.

Zwieńczeniem projektu była wycieczka edukacyjna do szkółki leśnej „Borek”, położonej nieopodal naszego miasta, gdzie oprócz zdobywania wiedzy przyrodniczej oraz zapoznania się z pracą leśnika, przyjemnie spędzano czas na grach i zabawach zespołowych, malowaniu twarzy oraz pieczeniu kiełbasek. Tym przymiłym akcentem, 30 czerwca oficjalnie zakończył się projekt łączący społeczność polską i ukraińską, a rozpoczął czas utrwalania nabytych relacji. Podkreślić należy, iż część uczestników projektu, zarówno dzieci jak i dorosłych, jeszcze w trakcie zajęć zapisała się do biblioteki, z której zasobów nadal korzysta, wypożyczając książki w języku polskim. W końcu biblioteka to miejsce dla każdego, niezależnie od narodowości, koloru skóry, wyznania czy poglądów.

Monika Kulawczuk-Furmanek
Miejska Biblioteka Publiczna
w Krasnymstawie

Literackie SPA w Bychawie

Miejska Biblioteka Publiczna w Bychawie z brzydkiego kaczątka zmieniła się w pięknego łabędzia! Z marzeń, podsycanych rozmowami z Czytelnikami, Partnerami, Władzami Miasta, osobami, które korzystają z oferty kulturalno-edukacyjnej, utkaliśmy nowy obraz biblioteki. Architekt Piotr Sławiński wraz z projektantami Sabiną Mazurek-Zawadzką i Jarosławem Zawadzkim rozpisali ten obraz na język zrozumiały dla wykonawców.

Literackie SPA, bo tak nazwaliśmy nasze wspólne marzenie, to miejsce obok którego nie można przejść obojętnie, nowoczesne, klimatyzowane, z atrakcyjną, odpowiednio zaaranżowaną przestrzenią. To przestrzeń, gdzie w oparciu o literaturę promuje się określoną filozofię życia, na którą składają się dbałość o ducha i ciało. Tuż za progiem czytelników wita stolik-molik, kultowy już mebel, z którego wyrosło...drzewo – symbol mądrości płynącej z człowieka,

dążenia do rozwoju i ambicji. Pień drzewa to symbol ciała, korona – umysłu. Drzewo to unikatowa rzeźba wykonana przez bychawianina Rafała Bancerza.

Na Literackie SPA składają się – podobnie jak w ośrodkach Wellnes i SPA – liczne strefy aktywności czytelniczej, miejsca świadczenia usług bibliotecznych oraz promowania filozofii życia opartej na literaturze. Są to: S – Spokój, a w niej *Kapsuła czasu* z rozgwieżdżonym niebem nad głową, sprzyjająca

literackiemu relaksowi, wyposażona w fotel do masażu, z elementami aromaterapii, wprowadzającymi w dobry nastrój; P – Pamięć z *Oknem na świat* czyli wirtualną przestrzenią oraz z w pełni wyposażoną w odpowiednią akustykę i oświetlenie salą spotkań i wystaw, w której będą odbywały się promocje książek, spotkania z ciekawymi ludźmi, kameralne koncerty, wystawy; A – Awangarda, a w niej *wySPA dzieci* – królestwo dla najmłodszych z miękkimi pufami, kolorowymi książkami i zabawkami. *Molowa kawiarenka*, to z kolei miejsce spotkań z nieograniczonym dostępem do literatury i prasy. Jest tu także ekspres do kawy, można też napić się zdrowych, ziołowych herbatek. W tej strefie umieściliśmy również pracownię literacko-kulinarną, czyli kameralną przestrzeń do realizacji idei czytania wszystkimi zmysłami. Tutaj, użytkownicy biblioteki pod okiem profesjonalistów, będą mogli przyrządzać literackie dania według receptur odnalezionych w literaturze. Będzie to też strefa promocji stylu życia zero waste.

Niespodzianką dla wielu czytelników jest książkomat – nowoczesne rozwiązanie, które ułatwi dostęp do literatury o każdej porze dnia i nocy.

Zastosowano również udogodnienia dla osób z różnymi dysfunkcjami, m.in. wideofon zainstalowany na parterze budynku, ułatwiający komunikację z biblioteką czy schodołaz, sprytne urządzenie, które w krótkim czasie ułatwi dostanie się na piętro osobom na wózkach.

Ponadto zastosowano alternatywne źródła energii w postaci paneli fotowoltaicznych, a oświetlenie za-

mieniono na energooszczędne. Można śmiało powiedzieć, że Literackie SPA jest odpowiedzią na wyzwania, jakie stawia przed biblioteką współczesny klient oraz impulsem do realizacji nowych aktywności, pomysłów i projektów.

Zadanie „Literackie SPA. Modernizacja Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bychawie” zrealizowano w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2, Kierunek interwencji 2.1. „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”. Uzyskano dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z budżetu państwa w kwocie 1 890 000,00 zł.

Wartość całkowita inwestycji: 3 421 260,00

Barbara Cywińska

Literackie Spa
Miejska Biblioteka Publiczna
w Bychawie

Tydzień Bibliotek w ChBP

Chełmska Biblioteka Publiczna im. Marii Pauliny Orsetti w Chełmie była organizatorem II Edycji Festiwalu „Chełmskie spotkania z literaturą” i III Chełmskich Targów Książki, które odbyły się w dniach 09.05-11.05.2024 r. w budynku ChBP w Chełmie. Partnerem zadania było Województwo Lubelskie „Lubelskie Smakuj Życie!” oraz kilka podmiotów, które wsparły zadanie finansowo. ChBP, aby podnieść rangę i prestiż wydarzeń, postarała się o honorowy patronat Prezydenta Miasta Chełma Jakuba Banaszka oraz Posłanki na Sejm RP Anny Dąbrowskiej-Banaszek oraz patronaty medialne przedstawicieli mediów lokalnych i ogólnopolskich. Wydarzenie było cyklicznym projektem, promującym czytelnictwo, literaturę i zawód bibliotekarza w ramach Tygodnia Bibliotek, którego organizatorem jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. W trakcie wydarzenia zrealizowano warsztaty literackie dla dzieci i dorosłych, spektakle teatralne oraz spotkania autorskie. Przedsięwzięcie promowano poprzez plakaty, zaproszenia, ulotki z programem wydarzeń, informacje w social mediach oraz środkach masowego przekazu. Materiały promocyjne, opatrzone logo SBP i grafiką Tygodnia Bibliotek, kierowane były do przedszkoli, szkół, instytucji działających na rzecz seniorów i osób o specjalnych potrzebach. Organizacją imprezy, począwszy od sprzedaży książek, poprzez przygotowanie poczęstunku, a skończywszy na prowadzeniu spotkań autorskich, zajmowali się wyłącznie pracownicy ChBP. Motywem przewodnim II Edycji Festiwalu był szeroko pojęty reportaż – od reportażu wojennego i politycznego po reportaż podejmujący zagadnienia społeczne. Wydarzenie trwało trzy dni, a jego gośćmi byli nagradzani dziennikarze, reportażyści, korespondenci wojenni i autorzy felietonów.

Pierwszego dnia (9 maja) II Edycji Festiwalu „Chełmskie spotkania z literaturą”, odbyła się promocja książki dla dzieci Moniki Korniejuk *Bocian, który bał się latać*. Pełna sala i zainteresowanie dziecię-

cych odbiorców, spontaniczne pytania – to wszystko świadczyło o ważnej potrzebie umożliwiania małym czytelnikom kontaktu z pisarzami. Zorganizowano również dwa warsztaty z Justyną Nafalską pt. „Od kartofelka do książeczki, czyli jak z ziemniaka zrobić bajeczkę”. Były one doskonałą okazją do wyrażenia niegasnącej sympatii do ziemniaków, literatury oraz poznania ciekawostek „jak to z bulwą było”. Jako podsumowanie warsztatów wykonano wspólną, wielkoformatową pracę, pełną kartoflanych pieczętek i odniesień do wspólnej zabawy. Po południu odbyło się spotkanie z Arturem Andruszem – dziennikarzem, prezydentem telewizyjnym i radiowym, aktorem, pisarzem, poetą, autorem tekstów piosenek. Rozmowa, pełna żartów i kulisów powstawania kolejnych książek, zaowocowała zabawnym wierszykiem opublikowanym w felietonie w tygodniku „Angora”.

Drugi dzień Festiwalu (10 maja) rozpoczęliśmy Akcją Głośnego Czytania Poezji w przestrzeni miejskiej. Wspólnie z harcerzami ze Szkoły Podstawowej nr 6 im. Ireny Sendlerowej w Chełmie oraz 19 SDH Drzewołązy, zuchami ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie, Skautami Europy – Środowisko Chełmskie, a także studentami PANS w Chełmie, na deptaku, w autobusach komunikacji miejskiej, w Parku Czytelnika, promowaliśmy twórczość Longina Jana Okonia, jednego z najwybitniejszych chełmskich pisarzy, autora m.in. *Tecumseha*. Następnie w ChBP gościł Wojciech Jagielski, długoletni publicysta „Gazety Wyborczej”, wybitny reportażyista i dziennikarz wojenny, laureat Nagrody im. ks. Józefa Tischnera, Nagrody Burztynowego Motyla im. Arkadego Fiedlera, zdobywca Nagrody Literackiej „Nike” za książkę *Nocni wędrowcy*. Zwieńczeniem Festiwalu były III Chełmskie Targi Książki (11 maja) – ważna inicjatywa proczytelnicza, którą udało nam się zrealizować dzięki zaangażowaniu sponsorów i patronów. W imprezie wzięło udział 23 wystawców. Po uroczystym otwarciu wydarzenia nastąpiło wręczenie listów gratulacyjnych od Prezy-

denta Miasta Chełm dla najdłużej pracujących i najbardziej zaangażowanych pracowników Chełmskiej Biblioteki Publicznej. Program imprez towarzyszących III Chełmskim Targom Książki otworzył spektakl *Przygody Pchły Szachrajki* według Jana Brzechwy w wykonaniu Sceny Teatralnej Poezji i Satyry Uniwersytetu III Wieku. Przedstawienie adresowane było do wszystkich grup wiekowych – dzieci, młodzieży i dorosłych. Następnie, w wykonaniu grupy Teatralnej „Miniatury” Uniwersytetu III Wieku, odbył się kolejny spektakl – *Moralność pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej w kilku odsłonach. Oba przedstawienia były świetnymi interpretacjami polskiej klasyki literackiej, pełnymi aktorskiej ekspresji i humoru w wykonaniu senioralnych aktorów.

Kolejnym elementem Targów były warsztaty pn. „Aktywizacja kobiet w życiu społecznym i samorządowym”, które przeprowadziła Magdalena Szefernaker na podstawie swojej książki pt. *Samorząd na obcasach*.

Odbyły się również trzy spotkania autorskie, podczas których o swoich książkach opowiadali:

- Jacek Hugo-Bader, dziennikarz i reportażysta, od początku lat 90. do 2022 roku związany z „Gazetą Wyborczą”. Pisał chętnie o Rosji i o krajach byłego Związku Radzieckiego (*Dzienniki kołymskie, Szamańska choroba*);
- Paweł Reszka, dziennikarz śledczy, publicysta, autor książek reportażowych, m.in. *Stolika z widokiem na Kreml*;
- Fryderyk Kierepka, pisarz regionalny, autor książki *O czym szumią chełmskie dęby*.

Gwiazdą Festiwalu była Magda Umer – piosenkarka, wykonawczyni poezji śpiewanej, autorka recitali, dziennikarka, reżyserka, scenarzystka i aktorka. Artystka, podczas spotkania, zaprezentowała licznemu audytorium swoje ciepłe, pełne humoru, liryczno-nostalgiczne spojrzenie na świat oraz zaskakujące przykłady dokonań artystycznych i zawodowych projektów.

Podczas Targów swój punkt prezentowała 19 Nadbużańska Brygada Obrony Terytorialnej w Chełmie.

W czasie Festiwalu miały miejsce inicjatywy towarzyszące, takie jak bookcrossing – uwalniamy książkę, czy abolicja – dni anulowania kar za nieterminowy zwrot zbiorów. We wszystkich wydarzeniach trzydniowego cyklu uczestniczyło 1420 osób. Sporą grupę odbiorców stanowili dzieci i seniorzy, a także osoby, które po raz pierwszy odwiedziły bibliotekę publiczną w Chełmie.

Uzupełnieniem Festiwalu i Targów były dwa kolejne wydarzenia – 14 maja zrealizowaliśmy zajęcia warsztatowe „KoLEGOwanie”, w których kreatywne zajęcia z książką *Kolorowy potwór* połączono z budową baśniowej krainy z klocków Lego.

Dzień później – 15 maja, w ChBP odbyły się uroczyste obchody 80. rocznicy likwidacji obozu jenieckiego Stalag 319, podczas których miejsce miała projekcja filmu oraz sesja popularnonaukowa.

Obchody Tygodnia Bibliotek w chełmskiej Książnicy uważamy za udane i satysfakcjonujące dla nas jako organizatorów. Ciekawe spotkania autorskie, spektakle i warsztaty pozwoliły na podkreślenie rangi biblioteki – miejsca przyjaznego i otwartego dla wszystkich. Osiągnęliśmy główne cele chełmskiego święta literatury: umacnianie wizerunku pozytywnego i niestereotypowego bibliotekarza oraz zadowolonego i aktywnego użytkownika biblioteki.

Anna Pietuch
Chełmska Biblioteka Publiczna
im. Pauliny Orsetti

Klub Dobrej Muzyki OK!Boomer: łączymy pokolenia w świecie dźwięków. Cz. 2

W świecie pełnym technologicznych nowinek i dynamicznych zmian, trudno czasem znaleźć punkt wspólny między różnymi pokoleniami. Jednakże, czy istnieje coś, co może przetrwać próbę czasu, coś, co bez względu na wiek czy technologiczne trendy, nadal potrafi jednoczyć serca i umysły? Wychodząc naprzeciw tej idei, powstał Klub Dobrej Muzyki OK!Boomer w ramach działań MediaStrefy.

Trochę przekornie, nazwa klubu odwołuje się do słynnego powiedzenia „OK, Boomer”, które stało się symbolem generacyjnej dygresji między pokoleniem Baby Boomers a młodszymi rocznikami. Wybór nazwy nie jest przypadkowy. Idea stworzenia Klubu Dobrej Muzyki narodziła się z pytania: czy muzyka nadal ma moc łączenia pokoleń, zwłaszcza w erze platform strumieniowania takich jak Spotify? Naszą odpowiedzią jest zdecydowane TAK. Nasz klub to nie tylko miejsce, gdzie brzmienia wypełniają przestrzeń, ale także miejsce do refleksji nad historią i ewolucją muzyki oraz jej wpływem na społeczeństwo.

W ramach naszej inicjatywy przeprowadziliśmy już wiele ciekawych imprez. Do naszego klubu zapisanych jest około 30 osób. Spotykamy się raz w miesiącu, uczestnikom o spotkaniach przypominamy za pomocą sms. Poza tym drukujemy plakaty, promujemy wydarzenia za pomocą mediów społecznościowych oraz na ekranie monitora wielkoformatowego w oknie biblioteki.

Prezentowaliśmy wiele dokumentów muzycznych i omawialiśmy na ich podstawie wiele stylów, próbując znaleźć odpowiedź na nurtujące wielu melomanów pytania. Oglądaliśmy m.in. serial dokumentalny *The blues* Martina Scorsese, ale też operę *Potępienie Fausta* wg Hectora Berlioza. Jednym z najciekawszych wydarzeń była prezentacja dokumentu pt. *Satan and Adam. Braterstwo bluesa*, idealnie wpisującego się w założenia klubu. Film opowiada historię dwóch muzyków bluesowych – Sterlinga Magee i Adama Gussow, którzy w latach 80. XX w. poznali się

na ulicach Harlemu i wspólnie zaczęli grać. Tak zaczęła się długoletnia współpraca tego fantastycznego duetu. To opowieść o miłości do muzyki i wielkiej przyjaźni, która przetrwała niejedną burzę i bez względu na różnicę wiekową oraz kolor skóry, stała się flagowym przykładem jak muzyka łączy pokolenia.

W klubie staramy się wychodzić poza ramy i jesteśmy na bieżąco z premierami i nowościami w świecie filmu i muzyki. Jednym z takich przykładów był dokument koncertowy *Stop making sense* zespołu Talking Heads wydany w 1984 roku z okazji 40-lecia premiery. Film został wzbogacony o aktualne przesłania artystów, zremasterowany cyfrowo został też obraz i dźwięk. To wydarzenie stanowiło nie tylko energetyczną podróż i ukazanie innowacyjności muzyki new wave, ale także pokazało, jak przekraczanie granic kreatywności może prowadzić do przełomów artystycznych i powstawania nowych stylów. Wielu klubowiczów, pomimo znajomości przebojów grupy Talking Heads, było mocno zaskoczonych zaangażowaniem muzyków na scenie oraz polotem artystycznym płynącym z całości przekazu.

Klub Dobrej Muzyki OK!Boomer daje możliwość posłuchania muzyki, ale także stwarza przestrzeń do dyskusji, refleksji i dzielenia się pasją. To miejsce, gdzie stare i nowe pokolenia mogą spotkać się, wymieniać doświadczeniami i odkrywać nowe dźwięki razem. Muzyka ma niezwykłą moc łączenia ludzi, niezależnie od tego, czy słuchamy jej na płycie winylowej, CD, czy też korzystamy z najnowszych technologii strumieniowania czy głośników opartych na AI. Klub Dobrej Muzyki OK!Boomer to nasza odpowiedź na to, że muzyka jest wieczna i może przetrwać nawet największe różnice, ale tylko wtedy, gdy się nią dzielimy.

Tworzenie Klubu Dobrej Muzyki OK!Boomer to proces, który wymaga zaangażowania, pomysowości i odpowiednich narzędzi. Kluczowym elementem jest uzyskanie parasola licencyjnego MPLC

(Motion Picture Licensing Corporation) dla bibliotek i domów kultury. Dzięki temu możemy legalnie prezentować filmy oraz dokumenty muzyczne podczas spotkań klubowych. Pozwala to nam też na swobodne korzystanie z różnorodnych materiałów audiowizualnych, co stanowi fundament działalności klubu.

Niezbędnym elementem jest także pasja do muzyki jako uniwersalnego języka komunikacji w społeczeństwie. Właśnie ta miłość do dźwięków i chęć dzielenia się nią z innymi ludźmi, stała się głównym motorem napędowym działalności klubu. Kluczowe jest również zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej, takiej jak sprzęt audio-wizualny i odpowiednie miejsce do spotkań klubowych. Przestrzeń powinna być przyjazna i inspirująca, umożliwiająca swobodną wymianę myśli i doświadczeń związanych z muzyką. Staramy się, aby każde spotkanie oprawione było w odpowiednie oświetlenie i poczęstunek, nawiązujący do muzycznych klubokawiarni.

Dużą rolę odgrywają także zaangażowani członkowie klubu, którzy dzielą się swoimi zainteresowaniami, sugestiami i pomysłami. To właśnie dzięki

różnorodności perspektyw i pasji uczestników, Klub Dobrej Muzyki może rozwijać się i inspirować nas na co dzień. W rezultacie, stworzenie Klubu Dobrej Muzyki OK!Boomer, to nie tylko kwestia posiadania odpowiednich zasobów technicznych czy prawnych, ale przede wszystkim zaangażowania społeczności, otwartości na różnorodność oraz pasji do muzyki jako uniwersalnego języka komunikacji. Z okazji Roku Czesława Miłosza i zgodnie z myślą pisarza, którą się kierujemy, zachęcamy do poszukiwania „zachwytu i zadziwienia” w naszym klubie.

Justyna Król, bibliotekarka Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Anny Kamieńskiej w Świdniku, razem z Krzysztofem Wernerem z sukcesem prowadzą MediaStrefę. W klubie specjalizuje się muzyką współczesną przełomu XX-XXI wieku. Skupia się na wyszukiwaniu ponadczasowych dzieł, które zasługują na uwagę lub przypomnienie, niezależnie od gatunku.

Justyna Król

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna
im. Anny Kamieńskiej w Świdniku

Ciekawostki archiwalne – wybrana dokumentacja znajdująca się w archiwum zakładowym Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Archiwum zakładowe Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie jest miejscem, w którym poprzez zgromadzoną w nim dokumentację, można prześledzić historię instytucji oraz drogę zawodową pracujących tam ludzi. Akta osobowe bibliotekarzy, jak również tomy gromadzące informacje o najważniejszych wydarzeniach w dziejach placówki (m.in. jubileuszach, rozbudowie, wystawach, konkursach i in.), to główne zasoby Archiwum WBP w Lublinie.

Archiwum zakładowe Biblioteki funkcjonuje od 1982 roku i gromadzi niemal całą dokumentację wytworzoną przez jej pracowników. Obecny stan to 7221 teczek dokumentacji.

W roku 2013 oraz jako dopływ w roku 2019, znaczna część zbioru została przekazana do Archiwum Państwowego w Lublinie. Na podstawie pięciu spisów zdawczo-odbiorczych, oddano pokaźną część najstarszych dokumentów, dotyczących działalności Książnicy w latach 1908–2002. Wśród nich znajdowały się akta, dotyczące m.in. funkcjonowania Biblioteki, narad czy zebrań pracowników, sprawozdań, planów, analiz, a także udostępniania zbiorów.

Zatrzymam się przy najstarszych dokumentach z tych spisów. Jedną z ciekawszych pozycji jest książka udostępniania i ewidencji czytelników z lat 1908–1917, w której widnieją nazwiska czytelników oraz tytuły wypożyczanych przez nich woluminów. Oprócz walorów poznawczych czyli zainteresowań określoną literaturą, dokument ten mają walory estetyczne, można podziwiać pismo lubelskich czytelników z lat przed I wojną światową¹.

Wśród najstarszych zbiorów archiwum zakładowego jest również dokumentacja z lat 1944–1945, na którą składają się 22 pozycje o różnej tematyce. Znajduje się tu np. spis pracowników Biblioteki z roku 1945, uzupełniony informacjami o zajmowanym sta-

nowisku, stażu pracy, wykształceniu. Szczególnie ciekawe są rubryki gromadzące wiedzę o tym, czy byli repatriantami oraz czy zachowali mienie po wojnie. Zbieranie takich danych było oczywiste w latach 40. XX wieku i dla współczesnych badaczy mogą stanowić one ciekawe źródło wiedzy².

Interesującym zbiorem jest dokumentacja księgową, podająca kwotę subwencji, jaką otrzymywała Biblioteka im. H. Łopacińskiego (od 5000 zł we wrześniu 1944 r. do 32 000 zł w marcu 1945 r.) i informująca szczegółowo, w jaki sposób była ona wydawana. W materiałach podane są również kwoty poborów pracowników Książnicy, które łącznie w marcu 1945 r. wyniosły 7000 zł³.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Lublinie to nie tylko miejsce do udostępniania książek, czasopism oraz innych materiałów potrzebnych naszym użytkownikom. Jest to również okazały gmach składający się z kilku budynków, wybudowanych w różnym czasie i w różnym stylu. Najstarsza jego część została wpisana na listę zabytków, co wiąże się z licznymi obowiązkami i problemami z utrzymaniem tak nietypowego gmachu. W archiwum zakładowym znajduje się pokaźny zbiór dokumentacji opisowej, technicznej oraz korespondencji z instytucjami województwa lubelskiego, dotyczącej sposobu zabezpieczania, ochrony i konserwacji obiektów zabytkowych. Można również dosyć szczegółowo prześledzić poszczególne etapy rozbudowy najnowszej części budynku Książnicy przy ul. Narutowicza 4. Archiwum posiada przede wszystkim dokumentację techniczną – opracowania techniczne, projekty, rysunki, korespondencję dotyczącą tej inwestycji oraz wycinki prasowe, które świadczą o żywym zainteresowaniu przebiegiem rozbudowy WBP w Lublinie.

Pisząc o dokumentacji dotyczącej budynku Biblioteki, należy również wspomnieć o materiałach

¹ Spis zdawczo-odbiorczy nr III materiałów archiwalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie (1908–1955) przekazanych do Archiwum Państwowego w Lublinie, poz. nr 54 i 55.

² Spis zdawczo-odbiorczy nr 959, poz. 13.

³ Spis zdawczo-odbiorczy nr 959, poz. 19.

dotyczących Pałacu w Bronicach, którego księżnica była niegdyś użytkownikiem. Zbiór dokumentów technicznych i o treści naukowej, pozwalają prześledzić zmiany wprowadzane w obiekcie, który przez wiele lat służył Książnicy jako dodatkowy magazyn na zbiory biblioteczne.

Historia Biblioteki to również ludzie. Dzieje zawodowe pracowników instytucji zamknięte są w odrębnych teczkach, które obecnie są skarbnicą wiedzy nie tylko o ich pracy, dokonaniach, osobistym rozwoju, ale również o zmianach zachodzących w województwie czy nawet w kraju. Nie dziwi więc fakt, że zbierane i uzupełniane przez dziesięciolecia stały się podstawą do powstania publikacji, przybliżających sylwetki najbardziej zasłużonych bibliotekarzy, np. artykułów w czasopismach branżowych czy najkompletniejszego *Słownika bibliograficznego bibliotekarzy Lubelszczyzny (1944–2014)* w opracowaniu Jerzego Gajewskiego (Lublin 2015)⁴.

Ważny fragment zbiorów archiwum zakładowego stanowią także dokumenty prawne, dotyczące działalności WBP. Są to m.in. statuty, schematy organizacyjne, zakresy działania itp. To również materiały związane ze współpracą Dyrekcji Biblioteki ze związkami zawodowymi, która jak się okazuje nie zawsze przebiegała poprawnie. Wśród opracowywanej dokumentacji zainteresowanie może wzbudzać chociażby regulamin strajku ostrzegawczego z 27 marca 1981 r. Możemy się z niego dowiedzieć m.in. o godzinie rozpoczęcia strajku oraz sposobie jego organizacji – władzę w instytucji przejmował Komitet Strajkowy, budynek Biblioteki i brama wjazdowa miały być zamknięte, pracownicy pozostawali na swoich stanowiskach pracy, a czas wolny wykorzystywany był na samokształcenie⁵.

Przedstawione w artykule rodzaje dokumentacji i przykłady konkretnych spraw to subiektywny wybór autora oraz niewielka część bogatego zasobu archiwalnego. Nie ulega jednak wątpliwości, że zgromadzony zasób jest istotny, cenny i niezwykle

różnorodny, jak różnorodna jest działalność tej instytucji i ich pracowników, którzy od wielu już lat tworzą wspólnie tę historię.

Jako przykład wyjątkowości tych zbiorów niech na koniec posłuży fragment zachowanego wiersza byłego pracownika WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie, który powstał w związku z odejściem na emeryturę i przekazany na spotkaniu pożegnalnym z kolegami i koleżankami z pracy:

Na pożegnanie słowa te piszę

Na pożegnanie zasłocham wspominać
Czynię to mając w domu ciszę
Siłą której ku niebu się wspinać.
(...)

Dziesięć z górą lat pracowałem
W Bibliotece Łopacińskiego
I chociaż zysków wielkich nie miałem
Pracowałem dla zdrowia swojego.

Bo wśród przyjaciół, iż życzliwości
Do mojej pracy oraz osoby
Wyzbytej z podejrzeń i złości
Była pracą miłą, pracą zgody.
(...)

W murach jej księżnic, magazynów
Wielu filii i wypożyczalni
Światli rodacy drogą swych czynów
Mnogość dzieł w jej skarbcu zawarli

A jest go wiele różnej wartości
Wielkość jego wszelkie bije miary
Jest plonem ludzkiej pracowitości
Zawiera dorobek nie do wiary
(...)

Słów wyżej kilka na pożegnanie
O bibliotece mej napisałem
Niechaj służą za moje wyznanie
O tym co skromnie powiedzieć chciałem (...)"⁶.

Aneta Figiel
Dział Organizacji
WBP w Lublinie

⁴ Spis zdawczo-odbiorczy nr 255, poz. 19.

⁵ Spis zdawczo-odbiorczy nr 775, poz. 3.

⁶ Spis zdawczo-odbiorczy nr 786, poz. 1.

Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica”

Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica” powstało pod koniec 2021 roku. Założone zostało przez pasjonata lokalnej historii Jarosława Armacińskiego i zrzesza obecnie sześciu członków. Za główne cele przyjęło propagowanie i poszerzanie wiedzy nt. historii Sosnowicy i jej okolic, patriotyczne wychowanie młodzieży, upamiętnianie ważnych wydarzeń i osób związanych z historią Sosnowicy i jej okolic oraz organizowanie imprez okolicznościowych i rocznicowych.

Na początku 2022 roku – 17 stycznia, Stowarzyszenie zorganizowało uroczystość upamiętniającą 75. rocznicę śmierci żołnierza AK-DSZ-WiN Czesława Czaplińskiego, zamordowanego przez komunistyczne władze na sosnowickim rynku. Postać żołnierza oraz kontekst historyczny, przybliżył historyk Pan Grzegorz Makus z lubelskiego oddziału IPN. Po odprawionej Mszy Świętej, w kościele wystąpił muzyk Norbert „Smoła” Smoliński, specjalizujący się w tematyce utworów historyczno-patriotycznych. Po przemarszu odsłonięto tablicę memoratywną oraz złożono kwiaty. Partnerem w tym projekcie była Gminna Biblioteka Publiczna im. Krystyny Kraheleskiej w Sosnowicy. Cel został osiągnięty dzięki Pani dyrektor Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Sosnowicy – Marzenie Waszczuk-Bancerz i nauczycielom tej placówki, którzy przybyli na uroczystość wraz z uczniami i poczem sztandarowym. Na uroczystości nie zabrakło również pocztów sztandarowych OSP w Sosnowicy i Kombatantów Zrzeszenia WiN. Sosnowicę odwiedziło także Stowarzyszenie Lubelska Grupa Historyczna im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny, Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Niepodległa” z Białej Podlaskiej i Lubelskie Środowisko Żołnierzy 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej. Piękne mundury z epoki wzbudzały zachwyt wśród wszystkich uczestników – także wśród tych najmłodszych. W założeniu organizatorów styczniowe wydarzenie miało mieć charakter edukacyjny.

We wrześniu 2022 roku na zaproszenie Pani dyrektor SP w Sosnowicy, prezes Stowarzyszenia Ja-

rosław Armaciński, przedstawił prezentację i wygłosił prelekcję z okazji trzydziestolecia nadania imienia tej instytucji (01.09.1992).

W tej samej szkole, 18 września, na zaproszenie Pani dyrektor M. Waszczuk-Bancerz, Stowarzyszenie brało udział w uroczystości patriotycznej „Sosnowica – moja mała ojczyzna, wielka historia”. Pan J. Armaciński wygłosił prelekcję „Sosnowica – pierwsze dni po sowieckiej agresji na Polskę”.

Na zaproszenie GBP im. K. Kraheleskiej w Sosnowicy, Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica” przygotowało prezentację na uroczystości upamiętniającej 80. rocznicę likwidacji getta żydowskiego w Sosnowicy.

Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica”, bierze udział w szeroko rozumianej działalności edukacyjnej uczestnicząc w trzech reportażach TVP 3 Lublin z cyklu „Polacy na ratunek Żydom”. Przedstawiono w nich historię rodziny Kamińskich z miejscowości Karolin, Mieczysława Izdebskiego z Zienek i starszego felczera Andrzeja Fedorowicza z Sosnowicy. Dzięki reportażom, szersze grono odbiorców dowiedziało się o szlachetnych mieszkańcach gminy Sosnowica, którzy w czasie II wojny światowej mimo grożącego niebezpieczeństwa zdecydowali się pomóc prześladowanym Żydom. W „Wędrowcu polskim” – reportażu dokumentalnym TVP Kultura oraz w odcinku „Polesia czar...”, przedstawiciel Stowarzyszenia opowiedział historię wielkiej miłości Tadeusza Kościuszki do Ludwika Sosnowskiej.

Stowarzyszenie jest autorem wielu artykułów prasowych opisujących historię Sosnowicy i jej okolic, które ukazywały się w ogólnopolskim miesięczniku „Nasza Historia”, dwumiesięczniku „Przegląd Rybacki”, kwartalniku „Wschód” i innych. Od stycznia 2023 roku organizuje comiesięczne „Spotkania z lokalną historią”, na których przybliży uczestnikom ciekawostki z dziejów miejscowości. Do celów edukacyjnych prowadzi również profil „Historyczna Sosnowica” na portalach Facebook i YouTube.

Niezwykle szlachetnym i godnym naśladowania pomysłem było zorganizowanie na początku 2023 roku akcji sprzątnięcia dwóch starych cmentarzy na terenie gminy Sosnowica – prawosławnego w Sosnowicy i unickiego w Lejnie. W działania te zaangażowali się nie tylko mieszkańcy gminy Sosnowica, ale również osoby i organizacje zamiejscowe. O inicjatywie napisała „Wspólnota Parczewska”, sama akcja spotkała się z dużym poparciem społecznym. Cmentarz porządkowało ponad 40 wolontariuszy. Postanowiono wykonać też podobne prace na cmentarzu w Lejnie, na którym spoczywają unicy, prawosławni i katolicy. W przeszłości były tu już przeprowadzane prace porządkowe i konserwacyjne, ale między grobami ponownie pojawiły się krzaki i zarośla, które należało wyciąć i wynieść poza teren cmentarza. Znowu do pracy zgłosiło się wiele osób. Dużym wsparciem po raz kolejny okazali się strażacy z OSP Sosnowica i OSP Lejno. Wśród wolontariuszy znalazły się również osoby prywatne, pracownicy Nadleśnictwa Parczew, myśliwi z Koła Łowieckiego „Sokół”, członkowie Stowarzyszenia LGH im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny oraz uczniowie SP im. T. Kościuszki w Sosnowicy. Po zakończeniu prac na uczestników akcji, czekała miła niespodzianka przygotowana przez właścicieli Siedliska „Poleski Zakątek” i innych mieszkańców Lejna w postaci przepysznego żurku i pieczonej kiełbasy, regionalnego gryczaka oraz ciasta.

19 sierpnia 2023 roku w Sosnowicy odbyły się obchody 160. rocznicy Bitwy pod Górkami, zwanej również Bitwą pod Sosnowicą, w której poległo 14 Powstańców Styczniowych. W intencji poległych odprawiono Mszę Świętą, a na ich mogile złożono kwiaty i zapalono znicze. Mszę poprzedziło wystąpienie uczennicy SP im. T. Kościuszki w Sosnowicy – Magdaleny Szelepajło, która solowo wykonała „Pieśń Konfederatów Barskich” autorstwa Juliusza Słowackiego. W okolicy Górek odsłonięcia pamiątkowej tablicy dokonali Wójt Gminy Sosnowica Pan Sławomir Czubacki, Nadleśniczy Nadleśnictwa Parczew Pan Witold

Zakościelny i przedstawiciel Stowarzyszenia „Historyczna Sosnowica” Pan J. Armaciński. Tablicę poświęcił proboszcz parafii ksiądz Sławomir Moreń.

Uczestnicy uroczystości otrzymali foldery okolicznościowe *Powstanie Styczniowe w okolicach Sosnowicy* opracowane przez Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica” i wydane ze środków pożytku publicznego Gminy Sosnowica.

Wydarzenie uświetniły dwa ludowe zespoły: „Polesie” i „Sosna”, które wykonały kilka patriotycznych utworów. Wartę honorową przy mogile powstańców oraz przy pamiątkowej tablicy pełnili członkowie GRH „Niepodległa” z Białej Podlaskiej i Stowarzyszenia LGH im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny z Włodawy i Wisznic. Nadleśnictwo Parczew, obok kamienia z pamiątkową tablicą, postawiło tablicę informacyjną. Organizatorem wydarzenia byli Wójt Gminy Sosnowica S. Czubacki, Nadleśniczy Nadleśnictwa Parczew W. Zakościelny i Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica”.

Pamiątkowa tablica stanęła w Górkach z inicjatywy dwóch miłośników lokalnej historii – Michała Muzyki i Partyka Koncewicza.

W kwietniu 2024 roku z inicjatywy Stowarzyszenia „Historyczna Sosnowica” w centrum miejscowości, pojawiła się wystawa elementarna pn. „Bracia Niezłomni. Leon Taraszkiewicz „Jastrząb”, Edward Taraszkiewicz „Żelazny”, przygotowana przez IPN Oddział w Lublinie. Wystawa poświęcona jest dwóm spośród najbardziej rozpoznawalnych żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego, walczących na Lubelszczyźnie w latach 1945–1951. W tekstach wystawy, wśród mnogości niezwykle interesujących informacji, pojawiły się nazwy wielu okolicznych miejscowości. Ekspozycja zawierała unikatowe zdjęcia m.in. rozkaz specjalny wydany przez chor. Feliksa Majewskiego ps. „Róg” oraz Edwarda Taraszkiewicza ps. „Żelazny”. Wydarzenie miało również charakter edukacyjny. Wzięło w nim udział około 180 osób, w tym uczniowie ze SP w Sosnowicy. Do współpra-

cy w tym projekcie zaproszono Koło Gospodyń Wiejskich w Górkach, LP Nadleśnictwo Parczew-Lasy Państwowe oraz Urząd Gminy Sosnowica.

13 maja 2024 roku w Sosnowicy odbyła się II edycja Rajdu Braci Taraszkiewiczów. Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica” było współorganizatorem tego niezwykłego wydarzenia. Inicjatorem rajdu było zaprzyjaźnione Stowarzyszenie LGH im. Żołnierzy Wyklętych Lubelszczyzny. Rajd rozpoczął się Mszą Świętą, którą odprawił ojciec Euzebiusz Grądalski z Zakonu Paulinów we Włodawie. W wydarzeniu wzięło udział ponad 150 osób. Rajd składał się z trzech tras: pieszej, konnej i motocyklowej. Trasa piesza liczyła 13 km i biegła przez miejsca związane z działalnością partyzantów Obwodu WiN Włodawa. W czasie rajdu pracownik IPN, Pan G. Makus opowiadał dzieje oddziału. Wszystkie trzy trasy miały swój koniec przy siedzibie Nadleśnictwa Parczew w Sosnowicy. KGW w Górkach częstowało uczestników przygotowanym posiłkiem. Dzięki Wójtowi Gminy Sosnowica, Panu S. Czubackiemu oraz SP w Sosnowicy, wszyscy posilili się pyszną grochówką. Nad bezpieczeństwem uczestników czuwała Straż Leśna. Na zakończenie rajdu zaśpiewała Dziecięca Ferajna, którą do występu przygotował Norbert „Smoła” Smoliński.

1 grudnia 2023 roku Stowarzyszenie wzięło udział w jubileuszu 70-lecia GBP im. K. Kraheleskiej w Sosnowicy. W krótkim wystąpieniu przedstawiono informacje dotyczące powstania Biblioteki, jej założycielki Stefani Dąbrowskiej i jej patronki – słynnej Krysstyny Kraheleskiej.

Pomimo że Stowarzyszenie „Historyczna Sosnowica” istnieje zaledwie dwa i pół roku, dodatkowo mając zaledwie sześciu członków, to intensywnością i zapałem prowadzonych przez siebie działań, budzi ogromny podziw i uznanie. Prezes Stowarzyszenia jest bardzo aktywnym badaczem historii, a swoimi odkryciami dzieli się na bieżąco na facebookowym profilu organizacji. Tym samym rozumie moc współczesnych środków komunikacji, pragnąc tym samym dotrzeć do młodych pokoleń. Stara się wzbudzić czy też pogłębić jej miłość do swojej Małej Ojczyzny.

Marek Bunia

Dział Informacji i Promocji
WBP w Lublinie

„Rocznik Tomaszowski”

Tomaszów Lubelski to niewielkie miasteczko położone w południowo-wschodniej Polsce, w województwie lubelskim, a w ujęciu historycznym na Rusi Czerwonej. Znajduje się ono około 120 km na południowy wschód od Lublina, blisko granicy z Ukrainą. Jego nazwa pochodzi od Tomasza Zamoyskiego i została przyjęta w 1613 roku, natomiast prawa miejskie Tomaszów otrzymał w 1621 roku.

W XVIII wieku miasto było areną walk konfederatów barskich z wojskami rosyjskimi. W 1775 roku doszło do bitwy pod Tomaszowem Lubelskim, która zakończyła się klęską konfederatów. W 1866 roku wybudowano linię kolejową, co przyczyniło się do rozwoju gospodarczego miasta. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, Tomaszów Lubelski znajdował się w granicach odrodzonego kraju. Miasto rozwijało się jako ośrodek handlowo-usługowy oraz administracyjny. Podczas II wojny światowej Tomaszów Lubelski okupowany był przez Niemców. W mieście działał ruch oporu oraz partyzantka (AK, BCh). Po wojnie miasto znalazło się w granicach Polski Ludowej. Obecnie jest siedzibą powiatu tomaszowskiego.

Tomaszów słynie z pięknych terenów przyrodniczych – położone na Roztoczu Środkowym jest doskonałym miejscem dla miłośników turystyki pieszej i rowerowej. Ważną rolę w życiu Tomaszowa Lubelskiego odgrywa również kultura. Do najważniejszych instytucji kultury w mieście należą Tomaszowski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna w Tomaszowie Lubelskim oraz Muzeum Regionalne im. doktora Janusza Petera.

Historię, życie kulturalne i społeczno-gospodarcze Tomaszowa Lubelskiego możemy poznawać dzięki lekturze czasopisma „Rocznik Tomaszowski”. Wydawany jest on od roku 1983 przez Tomaszowskie Towarzystwo Regionalne im. doktora Janusza Petera. Periodyk ma na celu gromadzenie, dokumentowanie i publikowanie artykułów naukowych, badawczych oraz popularnonaukowych na temat regionu tomaszowskiego.

W najnowszym, wydanym w 2023 roku 12-tym tomie, możemy znaleźć szereg ciekawych artykułów o tym miasteczku i jego okolicach.

Artykuł Mirosławy Sobczyńskiej-Szczepańskiej przybliży czytelnikowi historię zespołu kościelno-klasztornego o.o. Trynitarzy w Tomaszowie Lubelskim w świetle źródeł pisanych i ikonograficznych. W podobną tematykę wpisują się także następujące teksty: *Galicyjskie porządki w Łosińcu pod koniec XVIII wieku* autorstwa Henryka Gmitera, *Kościół unicki w Tomaszowie na przełomie XVIII i XIX wieku* ks. Krzysztofa Grzesiaka oraz *Dzieje poduchownego folwarku Zamiany w świetle materiałów archiwalnych* Mateusza Jelenia.

Inne artykuły o tematyce historycznej to m.in. *100 lat obserwacji meteorologicznych w Tomaszowie Lubelskim* Andrzeja Górniaka czy *Działania operacyjne PUBP w Tomaszowie Lubelskim wobec oddziału Jana Leonowicza „Burty” w latach 1946-1951* Wojciecha Hanusa.

W dalszej części bieżącego, dwunastego tomu „Rocznika Tomaszowskiego”, możemy poznać sylwetki osób związanych z Tomaszowem Lubelskim. W artykule pt. *Pierwsi z pierwszych. Rzecz o Józefie Siodorskim, Ignacym Malcu i Wacławie Gniewkowskim* Robert Czyż przedstawia historię trzech wybitnych profesorów tomaszowskiego gimnazjum. W dalszej części czasopisma poznajemy osobę Antoniego Galisiewicza – piłkarza, trenera, a przede wszystkim działacza sportowego, zasłużonego dla klubu Tomaszowskiego Klubu Sportowego. Ks. Edward Walewander w krótkim artykule pt. *Z Kolonii Staszic w świat* opowiada o losach Zbigniewa Tyburskiego – polskiego duchownego, mieszkającego na stałe w Stanach Zjednoczonych.

W stałej rubryce czasopisma zatytułowanej „Materiały źródłowe”, możemy przeczytać tekst autorstwa Karoliny Grodzickiej pt. *Korespondencja Janusza Petera z prof. Witoldem Ziembickim (1938-1949)*. Artykuł rzuca nowe światło na sylwetkę doktora Janusza

Petera – historyka, etnografa, działacza społecznego, a przede wszystkim wybitnego regionalisty i badacza historii regionu tomaszowskiego.

Bieżący numer periodyka kończą recenzje książek związanych z ziemią tomaszowską. Publikację pt. *Ocalić od zapomnienia. Cmentarze na terenie dawnej archidiecezji w Lubaczowie znaczone grobami kapłanów rzymskokatolickich*, wydaną w Sandomierzu w roku 2022 recenzuje ks. Edward Walewander. Jest on także autorem recenzji książki pt. *Wołyń 1943, dezorganizacja i zagłada parafii katolickich w 80. rocznicę męczeństwa Polaków*. Natomiast najnowszą publikację z serii *Dzieje miejscowości gmin powiatu tomaszowskiego* dotyczącą gminy Bełżec, opiniuje Mariusz Koper.

Najnowszy tom czasopisma zamyka kronika wydarzeń kulturalnych w Tomaszowie Lubelskim w 2022 roku.

„Rocznik Tomaszowski” pod wieloma względami jest lekturą wyjątkową. Jako czasopismo regionalne, doskonale opisuje lokalną historię, kulturę, życie społeczno – gospodarcze, odgrywa ważną rolę w kształtowaniu świadomości regionalnej oraz inte-

growaniu społeczności lokalnych regionu Tomaszowa Lubelskiego. Istotną zaletą tego czasopisma jest także jego naukowy charakter. Publikowane w nim artykuły odnoszą się do bogatej literatury i często zawierają obszerną bibliografię, dzięki czemu czytelnik może poszerzać wiedzę o poruszanych w nich tematach. Warto dodać, że „Rocznik Tomaszowski” wpisany jest na ministerialną listę czasopism punktowanych.

Mieszkańcy Tomaszowa Lubelskiego i okolic, dzięki „Rocznikowi Tomaszowskiemu” mają doskonałe źródło informacji o swojej małej ojczyźnie.

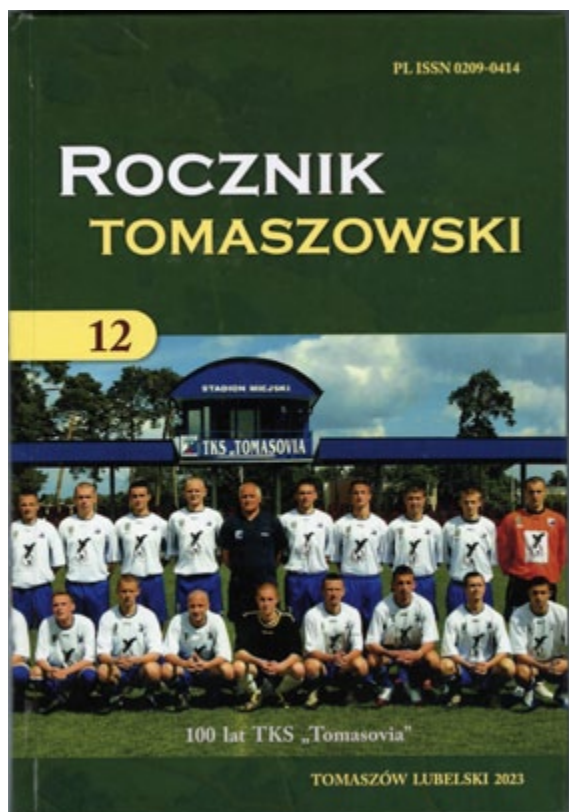
Rocznik Tomaszowski. – T. 1 (1983). Tomaszowskie Towarzystwo Regionalne im. doktora Janusza Petera – Tomaszów Lubelski 25 cm.

ISSN 0209-0414

Czasopismo dostępne w Czytelni Czasopism WBP w Lublinie, sygn. 2264c

Waldemar Kawecki

Dział Bibliografii Lubelszczyzny i Wiedzy o Regionie WBP w Lublinie

Małgorzata Podnieńska

Małgorzata Podnieńska Lubelski Bibliotekarz Roku 2023
Finalistka Ogólnopolskiego Konkursu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Bibliotekarz Roku 2023

Nie myśli szablonowo, nie wystarczy jej tylko zadowolenie czytelników. Szuka takich rozwiązań, które będą atrakcyjne dla nie-czytelników, czyli osób, które nie wypożyczają książek.

Pracę rozpoczęła w 2009 roku w bibliotece na Osiedlu Borek w Turce, filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Wólce w powiecie lubelskim. Gmina znajduje się na przedmieściach Lublina, w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Specyfikę społeczności wiejsko-miejskiej należało zatem uwzględnić w budowaniu oferty czytelniczej. Biblioteka powstała, a potem rosła wraz z okolicznym osiedlem mieszkaniowym. Większość jego mieszkańców to młode małżeństwa z dziećmi,

dlatego w bibliotece, z inicjatywy Pani Małgorzaty, powstał Klub Mam – miejsce spotkań kobiet z małymi dziećmi. Kiedy Małgorzata Podnieńska, po kilkunastu latach opuszczała filię, biblioteka miała ugruntowaną pozycję, zasobny księgozbiór, zaufanie społeczności oraz bardzo dobre wyniki czytelnicze. W 2021 roku powierzono jej pełnienie obowiązków dyrektora Gminnej Biblioteki Publicznej w Wólce. Główny atut Biblioteki stanowił księgozbiór, pieczołowicie gromadzony i aktualizowany. Placówka była pierwszą gminną biblioteką w województwie lubelskim, która posiadała elektroniczny katalog zbiorów we wszystkich swoich placówkach.

Rok 2023 był bardzo absorbujący dla pracowników biblioteki i jednocześnie bogaty w ofertę dla społeczności. Przede wszystkim, oddano do użytku nowy budynek gminnej biblioteki, trwała budowa nowej siedziby filii w Łuszczowie oraz generalna modernizacja budynku Ochotniczej Straży Pożarnej, w którym mieści się filia w Turce. Dla dyrektora biblioteki to mnóstwo pracy i troski – o zabezpieczenie i przeniesienie zbiorów bibliotecznych, zakup wyposażenia, urządzenie nowej przestrzeni i wreszcie – otwarcie i rozruch instytucji w nowych warunkach. Małgorzata Podnieńska dba, aby instytucja przyciągała swoim wyglądem, atmosferą i oczywiście ofertą.

W 2023 i 2024 roku, GBP w Wólce realizowała projekt „Między wersami, czyli nasza biblioteka BLISKO Ciebie” w programie BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność, prowadzonym przez Narodowe Centrum Kultury, które uzyskało dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem projektu jest wzmocnienie roli biblioteki jako „trzeciego miejsca”, jednoczącego społeczność lokalną działaniami kulturalnymi, przyczyniającego się do rozwoju aktywnego czytelnictwa i uczestnictwa w kulturze. Dzięki temu powstało szereg przedsięwzięć, spot-

kań, warsztatów, wizyt studyjnych m.in. cykl szkoleń dla bibliotekarzy z gminy i powiatu lubelskiego oraz partnerów biblioteki, pracowników przedszkoli, żłobków i pracowników działu promocji Urzędu Gminy.

Małgorzata Podniewska wraz z Dorotą Rębą zostały zaproszone do udziału w 9. Forum Bibliologów Informatologów i Bibliotekarzy „Innowacje w Komunikacji z Czytelnikami/Użytkownikami”, zorganizowanego przez Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS, podczas którego wygłosiły referat *O relacjach, emocjach i dialogu międzypokoleniowym w bibliotece. Przykłady działań opartych na otwartym podejściu do potrzeb użytkowników i włączeniu ich w projektowanie usług (GBP w Wólce).*

Biblioteka kierowana przez Małgorzatę Podniewską ma nowoczesny charakter, jest aktywna w mediach społecznościowych, uczestniczy w życiu mieszkańców, reaguje na zmiany. W 2024 roku Pani Dyrektor otrzymała Nagrodę Kulturalną Województwa Lubelskiego za upowszechnianie kultury. Tytuł Bibliotekarza Roku 2023 to wysiłek pracowników biblioteki w Wólce i władz samorządowych, ale głównie postawy samej Laureatki, która otwiera bibliotekę na zmieniającą się rzeczywistość.

Urszula Kurek

instruktor ds. bibliotek powiatu lubelskiego
Miejska Biblioteka Publiczna
im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Wawrzyny Pawła Konrada wręczone po raz osiemnasty

Konkurs „Książka Roku” jest jednym z ważniejszych wydarzeń organizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Ogłaszany od wielu lat, stał się wydarzeniem prestiżowym i rozpoznawalnym w środowisku autorów i wydawców z Lubelszczyzny. Ideą Konkursu jest promocja dorobku edytorskiego Lubelszczyzny, a zwłaszcza publikacji dotyczących jej historii, tradycji kulturalnych i walorów krajoznawczo-turystycznych.

Finał tegorocznej edycji, podczas którego gościliśmy wydawców pięknych i wartościowych książek dotyczących Lublina i Lubelszczyzny, odbył się **14 czerwca 2024 roku** w Galerii Biblioteki. Laureatom wręczono wówczas **Wawrzyny Pawła Konrada**. Patron naszej nagrody był lubelskim drukarzem, wydawcą pierwszych książek w języku polskim w Lublinie. W materiałach źródłowych niewiele jest informacji na temat jego życia. Wiadomo, że był żonaty z Anną

i zmarł w roku 1636. Pierwsze informacje o działalności wydawniczej jego warsztatu pochodzą z roku 1630, kiedy to oficyna wydała przekład pracy jezuita Jeremiasza Drexeliusa pt. *Słonecznik, albo porównanie woli ludzkiej z wolą Bożą...* Data wydania tego dzieła, uznawanego za najwcześniejszy zachowany druk lubelski, jest cezurą czasową lubelskiego drukarstwa, choć badacze nie wykluczają, że istniały wcześniejsze książki wytłoczone w drukarni konradowskiej, które jednak nie dotrwały do czasów współczesnych.

Co roku na Konkurs wpływa około 100 prac, ale zdarzały się edycje, że liczba nadesłanych pozycji znacznie przekraczała tę liczbę. Warto zaznaczyć, że przysyłane publikacje to nie tylko książki wydawane przez duże i znane wydawnictwa lubelskie – prywatne czy uniwersyteckie, ale też przez mniejsze podmioty: parafie, stowarzyszenia, urzędy gmin, starostwa, biblioteki i nierzadko przez samych autorów, którzy chcą zaprezentować swoje prace szerszemu gronu odbiorców.

Do oceny nadesłanych publikacji dyrektor WBP powołuje specjalne jury. Podczas wyboru laureatów, jego członkowie zwracają szczególną uwagę na merytoryczny wymiar wydawnictw, ale duże znaczenie mają również szata graficzna, forma przekazu, tematyka. Wyłonienie najpiękniejszych prac jest zadaniem trudnym, ponieważ często są one wydane w sposób bardzo oryginalny, a wydawcy dbają o każdy szczegół książki bądź albumu.

Książki są oceniane w trzech grupach tematycznych: 1. Lublin; 2. Lubelszczyzna; 3. Publikacje wydane przez biblioteki województwa lubelskiego. Prace z dwóch pierwszych grup rozpatrywane są w następujących kategoriach: książka o Lublinie/Lubelszczyźnie i wydawnictwo albumowe. Oprócz Wawrzynów przyznawane są również wyróżnienia za szczególne walory edytorskie publikacji, a także, choć nie co roku, Nagroda Specjalna Dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Jest ona wyrazem uznania dla wyjątkowych wydawców, którzy poprzez okolicznościowe wydawnictwa świętują ważne jubileusze, propagują

lokalną działalność społeczną czy wydawniczą. Dla przykładu można przytoczyć tutaj chociażby Nagrodę Dyrektora za najlepszą monografię Ochotniczej Straży Pożarnej na Lubelszczyźnie, wydaną w latach 2017–2021, przyznaną w związku z obchodzonym w 2021 roku 100-leciem Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, lub Nagrodę dla Oddziału Lubelskiego Stowarzyszenia Pisarzy Polskich za obszerną serię wydawniczą *Książki Duma Lublina* wydaną w 2022 roku.

Tegoroczną galę finałową jak zwykle zaszczytowało wielu szacownych gości, m.in. prof. Marcin Szewczak – Członek Zarządu Województwa Lubelskiego, który wraz z dyrektorem WBP w Lublinie Andrzejem Rollą wspólnie wręczali statuetki oraz dyplomy. Wydarzenie poprowadził Grzegorz Figiel – zastępca dyrektora ds. merytorycznych WBP w Lublinie. Konkurs koordynowali pracownicy Działu Naukowo-Wydawniczego WBP w Lublinie, którzy byli również autorami wystawy prezentującej wszystkie nadesłane publikacje.

W tym roku do Konkursu zgłoszonych zostało **87 pozycji** wydanych w 2023 roku, a laureatami Wawrzynów zostali:

w kategorii Książka o Lublinie – Wydawnictwo Ad Montem za książki Wojciecha Górskiego, *Przewodnik. Lublin mało znany. Część II. Przeszłość zabytkami zapisana. Tom I. Centrum miasta; Przewodnik. Lublin mało znany. Część II. Przeszłość zabytkami zapisana. Tom II. Nowe dzielnice Lublina* oraz *Przewodnik. Lublin mało znany. Część II. Przeszłość zabytkami zapisana. Aneks. Tytuły ciekawostek*, Lublin 2023;

w kategorii Lublin: wydawnictwo albumowe – Wydawnictwo Boni Libri za album *Lublin w czasach secesji / in the age of Art Nouveau*, fot. Aneta Sarna-Blachani, tekst Małgorzata Michalska-Nakonieczna, red. Leszek Dulik, Lublin 2023;

w kategorii Książka o Lubelszczyźnie - Lubelskie Towarzystwo Naukowe za książkę Zdzisława Bieleńca, *Bitwy i potyczki powstania styczniowego w Lubelskiem i na Podlasiu*, Lublin 2023;

w kategorii Lubelszczyzna: wydawnictwo albu-

mowe – Wydawnictwo Lipiec za album *Polesie*, red. Rafał Siek, fot. Rafał Siek, Sławomir Wróbel, Krzysztof Wojciechowski, Zwierzyniec 2023;

w kategorii Publikacje wydane przez biblioteki województwa lubelskiego – Biblioteka Publiczna Gminy Łabunie za książkę *100 lat w Polsce. Franciszka misjonarki Maryi. 1922–2022*, red. s. Irena Murawska, Agnieszka Szykuła-Żygawska, Jan Szeptycki, Łabunie 2023.

Wyróżnienie za szczególne walory edytorskie publikacji otrzymali: **Wydawnictwo Ruthenus** za publikację J. Ewy Leśniewskiej, *Sobianowice. Dobra ziemskie i ich właściciele (XVIII–XX w.)*, Krosno 2023; **Stowarzyszenie Anthill i Archidiecezja Lubelska** za publikację: *Oblicza śmierci, Wesele krzczonowskie* oraz *Na*

lokalną modłę, Lublin 2023 oraz **Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego w Zamościu** za książkę Piotra Pieli, *Sowa Wolumenta i pomieszanie w bajkach / Wolumenta the owl and confused tales*, Zamość 2023.

Wszystkim laureatom gratulujemy, uczestnikom dziękujemy za udział w Konkursie, zapraszamy do przesyłania publikacji w przyszłym roku i już dziś życzymy powodzenia!

Mariusz Olejarczyk
Dział Naukowo-Wydawniczy
WBP w Lublinie

Fot. M. Olejarczyk

Nierozłączne Komendantki

Bohaterkami książki są Maria Walciszewska i Maria Świtalska – komendantki Konspiracyjnej Chorągwi Lubelskiej podczas II wojny światowej. Kobiety swoją bohaterską postawą i wielkim poświęceniem walczyły z niemieckim najeźdźcą o wolną Polskę.

Harcmistrzyni Maria Jadwiga Walciszewska, o pseudonimach konspiracyjnych „Jadwiga”, „Marylka”, „Łotewska”, z zawodu była nauczycielką i harcerką, w latach 1939-1941 została szefem łączności konspiracyjnej Związku Walki Zbrojnej Okręgu Lubelskiego. W życiu kierowała się dewizą „Honor i Ojczyzna”. Odznaczona m.in. odznaką Uparty Kozioł, Srebrnym Krzyżem Zasługi, a pośmiertnie awansowana została do stopnia podporucznika i odznaczona Orderem Virtuti Militari V klasy.

Harcmistrzyni Maria Świtalska, o pseudonimach konspiracyjnych „Jadwiga”, „Marysia”, „Skalska”, była nauczycielką, prowadziła tajne nauczanie. Była m.in. instruktorką objazdową Komendy Chorągwi Lubelskiej Harcerek i komendantką Hufca Harcerek Hrubieszów oraz komendantką Hufca Harcerek Garwolin. Pełniła również funkcję szefa Pogotowia Harcerek Chorągwi Lubelskiej, a następnie została komendantką Chorągwi Harcerek w Lublinie. Pośmiertnie odznaczona została Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, a jej imieniem nazwano ulicę w Nałęczowie, gdzie mieszkała.

Obie kobiety swoje życie związały z Lublinem i tutaj zostały razem pochowane we wspólnej mogile. Maria Walciszewska i Maria Świtalska były kobietami pełnymi poświęcenia i ofiarności dla ludzi i narodu. Nadal są inspiracją dla wielu osób, choć minęło wiele lat od tych tragicznych wydarzeń. Ich postawa wzbudza szacunek i rodzi refleksje nad życiem i tym co dla nas dziś oczywiste – bezcenną wolnością. Komendantki z sercami na dłoni otaczały miłością każdego, kto potrzebował pomocy.

W 2022 r. została zrealizowana wystawa biograficzna, poświęcona harcmistrzynom. Materiałów użytych Muzeum Martyrologii „Pod Zegarem”, Prywatne Muzeum Historyczne Znaki Czasu, a także swoje prywatne zbiory udostępnił Jerzy Soldek. Na wystawie zaprezentowano wartościowe artefakty, pamiątki, fotografie. Publikacja jest katalogiem tej wystawy. Jej wartością jest to, że inspirowane nie tylko postawą ówczesnych kobiet, ale ma także ogromne walory dokumentacyjne.

Lubelskie harcmistrzynie Maria Walciszewska, Maria Świtalska / Barbara Oratowska, Łukasz Krzysiak, Marcin Michniowski – Lublin : Muzeum Narodowe w Lublinie, 2022.

Justyna Kaspercuk

Dział Bibliografii Lubelszczyzny i Wiedzy o Regionie
WBP w Lublinie

